

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7934>

Number: 74 , p. 41-57, Spring 2019

Araştırma Makalesi / Research Article

Yayın Süreci / Publication Process

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date - Yayın Kabul Tarihi / Article Acceptance Date

09.12.2018

22.02.2019

Yayınlanma Tarihi / The Published Date

25.03.2019

**AKADEMİK VE SOSYAL YAŞAMA BİR BAKIŞ: ANNE
ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİNİN DÜŞÜNCELERİ**
*A GLANCE OF ACADEMIC AND SOCIAL LIVES: THE THOUGHTS
OF MOTHER RESEARCH ASSISTANTS*

Ayşe Kazancı Tınmaz

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4795-3346>

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi

kazanci87@gmail.com

Dr. Nağihan Tepe

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5923-435X>

tepenagihan@gmail.com

Öz

Bu çalışmanın amacı, anne araştırma görevlilerinin akademik ve sosyal yaşama ilişkin görüşlerini incelemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim desenine göre yürütülmüştür. Çalışma grubunda ölçüt örnekleme ile belirlenen 11 anne araştırma görevlisi yer almaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Ulaşılan bulgulardan bazıları şu şekildedir: Katılımcılar akademik çalışma yapmalarının evlilik yaşını geciktirmediğini ancak çocuk sahibi olma konusunda mesleki hayatlarını dikkate alarak planlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar ev sorumlulukları konusunda eşlerinden yardım alsalar da asıl sorumluluk ve yükün kendilerinde olduğunu ifade etmişlerdir. Bakıcı arama, bulma ve doğru kişiye karar verme sürecinin çok zor olduğu, çalışma hayatlarında anne oldukları için herhangi bir pozitif ayrımcılık görmedikleri katılımcılar tarafından dile getirilen diğer bulgulardandır. Anne araştırma görevlilerinin akademik ve sosyal hayatta; evde ders çalışmama, akademik çalışmaların yavaş ilerlemesi, bilimsel kongre, konferans vs. etkinliklere katılmama, kendilerine ve ailelerine yeterli zaman ayıramama gibi çeşitli sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Katılımcılar, erkek araştırma görevlilerinin akademik çalışmalarını daha hızlı ve rahat yürüttükle-

rini düşünmektedirler. Araştırma görevlisi olmanın çocukla ilişkiye ve onun eğitimine genel olarak olumlu etkisi olduğu belirtilmiştir. Mesleklerini “idealleri” olduğu için seçen katılımcılar mesleklerine yönelik olumlu bir tutuma sahiptirler. Katılımcılar annelikten dolayı bazı zorluklar yaşasalar da mesleklerini severek yapmaktadırlar. Ayrıca anne araştırma görevlileri, mesleklerinin saygın ancak kadro sıkıntısının olduğu stresli bir meslek olduğunu belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Anne Araştırma Görevlisi, Akademik Yaşam, Sosyal Yaşam, Toplumsal Cinsiyet, Akademik Kariyer

Abstract

The aim of this study is to investigate the views of mother research assistants about academic and social lives. The research was carried out according to the phenomenon pattern of qualitative research methods. The study group consisted of 11 mother research assistants determined by criterion sampling. The data were collected by a semi-structured interview form developed by the researchers and analyzed by descriptive analysis technique. Some of the findings are as follows: Participants stated that academic studies do not delay the age of marriage. However, they have planned their children by taking into consideration their professional life. The participants stated that the real responsibility and burden are on their own, even if they get help from their spouses in terms of their home responsibilities. Mother research assistants stated that it was very difficult to find a caretaker. They did not see any positive discrimination because they were mothers in their working lives. Mother research assistants have some difficulties in academic and social lives. Some of them are; inability to study at home, slow progress of academic studies, not being able to participate in scientific activities such as congress, conference. Also they do not have spare time for themselves and their family etc. Participants think that male research assistants carry out their academic studies more quickly and more comfortable. It was stated that being a research assistant had a positive effect on the relationship with the child and his/her education in general. Participants choose their profession as their “ideals” and they have a positive attitude towards their profession. Participants have some difficulties due to maternity but they enjoy their profession. According to them, it is a respectable profession, but a stressful profession with a shortage of staff.

Key Words: Mother Research Assistant, Academic Life, Social Life, Gender, Academic Career

GİRİŞ

Kadınların sosyal ve çalışma yaşamında üstlendiği çok sayıda roller bulunmaktadır. Aile hayatında kadınlık ve annelik rollerini yerine getirmesi beklenen kadınlar iş hayatına girdiklerinde sorumlulukları artmakta ev ve iş yaşam dengesini sağlamaya çalışmaktadırlar. Hem anne hem çalışan kişi konumundaki kadın meslek olarak akademisyenliği tercih ettiğinde ise üçüncü bir rolü daha üstlenmektedir; mesai kavramı olmayan bir meslekte çalışarak akademik kariyer basamaklarını tırmanmak.

Akademisyenlik mesleğinin kadınlar tarafından son yıllarda daha çok tercih edildiği ilgili veriler incelendiğinde görülmektedir.

Örneğin Yükseköğretim Kurulu (YÖK, 2018)'nin verilerine göre Türkiye'de kadın akademisyenlerin oranı % 44.72'dir. Dünya Bankası (Dünya Bankası, 2018) verilerine göre kadın akademisyen oranının % 40 olduğu Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü üyesi ve Avrupa Birliği üyesi ülkeler ile karşılaştırıldığında, Türkiye'nin %44.72'lik oranla bu açıdan önde olduğu söylenebilir. Akademik kariyer basamaklarının ilki olan araştırma görevliliği açısından Türkiye'de araştırma görevlileri arasındaki dağılım incelendiğinde ise kadınların oranının % 50,72 olduğu ve bunun genel kadın akademisyen oranına göre daha fazla olduğunu söylemek mümkündür (YÖK, 2018).

Araştırma görevlisi olarak akademisyenlik mesleğini tercih eden kadınların evde üstlendikleri eş, ev kadını ve anne rollerinin yanında çalışma hayatında hem öğrenci olarak sorumluluklarının olması hem de çalıştığı kurumdaki eğitim, araştırma ve diğer mesleki faaliyetlere katılmaları yüklerinin daha da artmasına neden olmaktadır (Ergöl vd., 2012). Toplumsal rol ve görevlerinin yanında akademisyenlik mesleğini sürdürebilmek ve akademik kariyer basamaklarında tırmanabilmek kadın akademisyenleri zorlamaktadır. Bu rollerin verdiği yükü kadın akademisyenler idari görevleri tercih etmemekte, annelik sorumluluklarını yerine getirme konusunda endişe duymakta ya da tam tersi mesleklerine yeterli zaman ayıramadıklarını düşünüp suçluluk duymaktadırlar (Yıldız, 2018).

Kadın akademisyenlerle ilgili yapılmış çalışmalar incelendiğinde; kadın akademisyenlerin istihdam şekilleri, statü dağılımları ile üniversitelerde, aile içinde ve toplumsal hayatta karşılaştıkları sorunlar (Yılmaz, 2005), kadın akademisyenlerin konumu ve sorunları (Er, 2008; Yıldız, 2018), kadın akademisyenlerin ev hayatı (Tepe, 2008), akademisyen kadın istihdamı, konumu ve çalışma yaşamındaki sorunları (İrey, 2011), eğitim fakültesindeki araştırma görevlilerinin çalışma yaşamına ilişkin görüşleri (Yaya, 2011), akademisyen hemşirelerin kariyer engelleri (Alaçam, 2014), kadın akademisyenlerin kariyer sorunları (Hüseyinli, 2016), kadın araştırma görevlilerinin ev ve iş yaşamında karşılaştıkları güçlükler (Ergöl vd., 2012) ve anneliğin akademik kariyer gelişimine etkileri (Belkıs, 2016) ile ilgili araştırmaların olduğu görülmektedir. İlgili araştırmalarda toplumsal rollerin, anneliğin kadın akademisyenin kariyerinin önünde bir engel olduğunu göstermektedir (Alaçam, 2014; Belkıs, 2016; Ergöl vd., 2012; İrey, 2011; Yılmaz, 2005). Yukarıda bahsedildiği gibi Türkiye'de her iki araştırma görevlisinden birinin kadın olması ve bunun genel kadın akademisyen oranına göre daha

fazla olması, kadın araştırma görevlilerinin "anne" olma ihtimalleri ile de birlikte düşünüldüğünde konuya yönelik araştırma ihtiyacının arttığı söylenebilir. Bu amaçla bu çalışmada akademik kariyer basamaklarının ilki kabul edilen araştırma görevliliği mesleğine sahip olan *annelerin* akademik ve sosyal yaşama ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan ve farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmayı amaçlayan olgu bilim deseni (Yıldırım & Şimşek, 2008) kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme; herhangi bir araştırmanın amacına uygun olarak belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya durumların örnekleme alınmasıdır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2012, s. 91). Burada ölçüt kadın araştırma görevlilerinin çocuğu olmasıdır. Bu kapsamda çocuğu olan 11 araştırma görevlisi çalışma grubunda yer almıştır. Katılımcıların yaşları 29 ile 32 arasında değişmektedir. Altı araştırma görevlisi İlahiyat Fakültesinde, iki araştırma görevlisi Fen- Edebiyat Fakültesinde, üç araştırma görevlisi Eğitim Fakültesinde görev yapmakta olup tamamı doktora tez döneminde. Katılımcıların evlilik yaşları 23 ile 28 yaş arasında değişmekte, çocuk sahibi olma yaşları 25 ile 29 yaş arasında bir dağılım göstermektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formu hazırlanmadan önce alanla ilgili literatür çalışması yapılarak soru havuzu oluşturulmuştur. Bu havuzdan

konuyla dolaylı ilişkili olanlar ayıklandıktan sonra kalan soruların yer aldığı taslak görüşme formu iki Eğitim Bilimleri uzmanının görüşlerine sunulmuştur. Uzman görüşü sonrasında form, bir Türk Dili ve Edebiyatı uzmanına incelenmiştir. Sonuç olarak görüşme formunda katılımcıların kişisel bilgileri için 14 soru, akademik ve sosyal hayata yönelik görüşlerini incelemek için 16 soru yer almıştır. Çalışma grubunda yer alacak anne araştırma görevlileri belirlendikten sonra hazırlanan form katılımcılara e-posta yoluyla gönderilerek görüşleri alınmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Betimsel analizde amaç elde edilen verilerin sistematik ve açık bir şekilde betimlenerek okuyucuya sunulmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2008, s. 224). Bu süreçte verilerin anlamlılığına ve bulguların kendi içinde tutarlı olup olmadığına bakılarak araştırmanın iç geçerliği sağlanmıştır. Ayrıca bulguların sunumunda doğrudan alıntılara yer verilerek araştırmanın güvenilirliğini artırma amaçlanmıştır. Katılımcılar A1, A2, A3...şeklinde kodlanarak görüşleri sunulmuştur.

BULGULAR

Anne Araştırma Görevlilerinin Kişisel Bilgilerine Dair Verilerin İncelenmesi

Anne araştırma görevlilerinin evlenme yaşları 23-28 aralığında olup katılımcıların akademik çalışma yapıyor olmalarının evlenme yaşlarını etkileyip etkilemediği sorulduğunda üç araştırma görevlisi evliliği geciktirdiğini ifade etmiş, sekiz araştırma görevlisi ise etkilemediğini belirtmiştir. Anne araştırma görevlilerinin çocuk sahibi olma yaşları 25 ile 29 yaş aralığında olup dördü evlendikten bir yıl sonra, ikisi evlendikten iki yıl sonra, üçü evlendikten üç yıl sonra ve diğer ikisi evlendikten dört yıl sonra çocuk sahibi olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan ikisi plansız çocuk sahibi olurken, dokuzu planlı şekilde çocuk sahibi olmuştur. Araştırma gö-

revlilerinin dördü doktora ders döneminde çocuk sahibi olurken, yedisi doktora tez döneminde çocuk sahibi olmuştur. Araştırma görevlilerinin çoğunluğu, çocuk sahibi olma kararını verirken akademik yaşamlarında kısmen yoğunluğun azaldığı dönemleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir. İki araştırma görevlisinin iki çocuğu, dokuz tanesinin ise bir çocuğu bulunmakta olup çocukların yaş aralığı bir ay ile üç buçuk yaş arasında değişmektedir.

Başka Çocuk Sahibi Olmaya Yönelik Anne Araştırma Görevlilerinin Görüşleri

Anne araştırma görevlilerinin başka çocuk sahibi olmaya yönelik görüşleri incelendiğine dört araştırma görevlisi başka çocuk sahibi olmayı istemediklerini ifade etmiş, yedi tanesi ise istediklerini belirtmiştir. Araştırma görevlilerinin yalnızca biri bu konuda eşiyile aynı fikirde değilken, diğerleri aynı fikirde olduklarını ifade etmişlerdir. Bir tane daha çocuk sahibi olma konusundaki anne araştırma görevlilerinin düşünceleri incelendiğinde ise çoğunluğu çalışma hayatındaki yoğunluklarına rağmen çocukları için kardeşin şart olduğunu ifade etmiş, bu katılımcılardan ikisi aynı zamanda çocukları çok sevdiği ve yetiştirmeyi keyifli buldukları için, biri ise eğitilmiş bir anne olarak topluma faydalı bireyler yetiştirmenin önemli olduğunu düşündüğü için başka çocuk sahibi olmayı istediklerini ifade ettikleri belirlenmiştir. Bu konuda A4 şu görüşü ifade etmiştir:

"Evet düşünüyorum, biliyorum bu yoğunlukta çok zor ancak çocuğumun kardeşlik duygusunu tatmasını istiyorum. Kardeşi olan çocukların olmayanlara göre daha pozitif, paylaşımcı, anlayışlı çocuklar olduklarını düşünüyorum... Eğitilmiş bir anne olarak da bu topluma ahlaklı, yararlı çocuklar yetiştirmenin üstümüze bir sorumluluk olduğunu düşünüyorum. Kişisel nedenlerle çocuk sayısının tekle sınırlanmasını bu nedenle doğru bulmuyorum."

Başka çocuk sahibi olmayı düşünmeyen anne araştırma görevlilerinden biri çocuk bakımının akademik çalışmaları zorlaştırdığını, biri akademik çalışma yapıyor olmasa bile

genel manada çocuk yetiştirmenin zor olduğunu, bir diğeri ise kadro sıkıntısından dolayı gelecek kaygısı duyduğu için başka çocuk sahibi olmayı düşünmediklerini ifade etmiştir. Bu katılımcılardan A1 ve A8'in görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

"Hayır düşünmüyorum çünkü iki çocuğa ve hayatımın diğer kulvarlarında planladıklarına ancak yetebileceğimi düşünüyorum. Özellikle akademik çalışma yapıyor olmam etkili değil. Başka bir işte çalışıyor olsaydım da aynı şeyi düşünürdüm. Çocuk yetiştirmek ciddi emek ve zihin isteyen bir süreç. Kendimle ya da işimle ilgili yapmak istediğim ya da yapmam gereken işler sekteye uğrayabiliyor." (A1)

"... Düşünmüyorum, çünkü 50/d kadrosunda olduğum için akademik olarak önümü göremiyorum. Doktoram bitince işsiz kalacağım ve bu sürecin ne kadar süreceği belli olmadığı için ekonomik açıdan ikinci çocuğun ihtiyaçlarını karşılayabileceğimi düşünmüyorum." (A8)

Anne Olduktan Sonra Çevrenin Yaklaşımı ve Desteğine Yönelik Düşüncelerin İncelenmesi

Araştırma görevlilerine anne olduktan sonra aile, danışman, birim amirleri ve arkadaşlarının yaklaşımına ilişkin görüşlerinin neler olduğu sorulmuş katılımcıların tamamı ailelerinin ve arkadaş çevrelerinin destekleyici, anlayışlı, sevecen, olumlu yaklaşım sergilediklerini belirtmişlerdir. Sekiz katılımcı bölüm başkanlarının olumlu yaklaştığını, üç katılımcı ise bölüm başkanlarının yaklaşımlarının nötr olduğunu ifade etmişlerdir. Danışman yaklaşımlarının genel olarak olumlu olduğu belirlenirken, bir katılımcı danışmanın nötr davrandığını bir katılımcı ise olumlu davrandığını ancak yine de zaman zaman olumsuz söylemlerde bulunduğunu ifade etmiştir. Danışmanın tepkisini A10 şu görüşleri ifade etmiştir:

"...Danışmanın elbette aile hayatının daha önemli olduğunu söyleyerek güzel temennilerini dile getirdi. Ancak yine de kimi zaman kadınların, aile ile akademi arasında bir tercih yapmalarını

nın daha yerinde ve kadın için daha uygun olacağı şeklinde anlaşılacak ifadeler de kullandı..."

Destek konusunda katılımcıların eşlerinden aldıkları desteğe ilişkin görüşleri incelendiğinde dört araştırma görevlisi çocuk bakımı ve ev işleri konusunda eşlerinden çok yardım aldıklarını, yedi araştırma görevlisi ise orta düzeyde yardım aldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri incelendiğinde eşlerinden yardım aldıkları görülmektedir. Ancak katılımcılar kadının yükünün ev işleri, iş hayatı, akademik çalışmalar ve çocuk bakımı derken çok daha fazla olduğunu belirtmiş; kadınların daha çok sorumluluk anlayışı ile bu işleri yaparken erkeklerin sorumluluk anlayışından ziyade eşine yardımcı olma düşüncesiyle hareket ettiklerini dile getirmişlerdir. Bu konuda, A2 ve A7'nin görüşleri aşağıda özetlenmiştir:

"Eşim ilk aylarda bebeğin bakımıyla ilgili konularda destek olmuyordu. Sonraki aylarda bebeğin dünyasına alışınca yardımcı olmaya başladı. Ev işleri konusunda ise her zaman destek olmuştur. Yalnız şunu belirtmek gerekir ki kadınlar yapılması gereken bir iş varsa her durumda o işi yapmak zorunda hisseder, çünkü sorumluluk olarak görür. Erkekler ise yardımcı olsalar bile sorumluluk olarak görmekten ziyade eşe yardım etme hissiyatıyla yaklaşıyorlar..." (A2)

"Eşim gerek çocuk bakımında gerekse de ev işlerinde çok yardımcı oluyor, bu durum ev kadını ve bir anne olarak yükümü hafifletiyor ancak yine de erkekle kıyaslandığında ev hayatında kadına çok daha fazla rol düşüyor. İş hayatıyla ve akademik çalışmalar ile birleşince de yıpratıcı olabiliyor." (A7)

Aileden alınan destek konusunda anne araştırma görevlilerinin altısı ailelerinden çok destek aldıklarını, beş katılımcı ise ancak zorunlu hallerde destek aldıklarını belirtmişlerdir. Ailesinden çocuk bakımı konusunda destek alan anne araştırma görevlilerinden üçü çocuklarına belli bir süreye kadar anneanne ya da babaannenin baktıklarını belirtmiştir. Orta düzeyde destek alabilen araştırma

görevlilerinin tamamı ailesinin uzakta olduğunu belirterek ancak zorunlu durumlarda yardım aldıklarını ifade etmişler, bunlar arasından iki katılımcı ise ailesi yakınında olan ve her konuda yardımcı olan kişilere gıpta ettiklerini belirtmişlerdir. Ailesinden yeterli desteği alamayan A2 ile destek aldıklarını belirten A4 ve A5'in görüşlerine aşağıda değinilmiştir.

"Ailemle aynı şehirde yaşamadığım için çok fazla destek alamıyorum. Ailesi yanında olup ev işlerine, bebek bakımına yardımcı olunan kadınların bir nebze şanslı olduklarını düşünüyorum. Eve yorgun argın gittiğinizde yemek hazırlığına girişmek, diğer taraftan bebeğin ihtiyaçlarına koşturmak insanı yoruyor. Diğer taraftan bu işler bittikten sonra yorulsam da ders çalışmam gerekiyor. Ailem yanımda olsaydı bu açıdan daha kolay olurdu." (A2)

"Ailem her konuda destekçimdir. Özellikle çocuğun bakımı konusundaki destekleri benim için çok önemli. Bunu asgari bakım ihtiyaçları ile sınırlandırmak istemiyorum. Çocuğumun gezdirilmesi, eğlendirilmesi, oyunlar oynanması da dahil olmak üzere her konuda çok şükür yanımdalar. Yoğun çalışmam gerektiğinde, dinlenme ihtiyacım olduğunda, çalışmalarım nedeniyle yaptığım seyahatlerde kızımı gözüm arkada kalmaksızın emanet edebiliyorum." (A4)

"...Annem, evimizin temizliğinden tutun çocuğumun bakımına kadar hep destekçim oldu..." (A5)

Anne araştırma görevlilerine çocuklarına kimin baktığı sorulduğunda üç kişi anne-annem, beş kişi bakıcının baktığını, üç kişi ise kreşe gönderdiklerini ifade etmişlerdir. Bakım konusunda katılımcıların memnuniyetleri sorulduğunda aile büyüklerinden destek alanlar memnun olduklarını belirtmiş, bakıcı desteği alanlar genel manada memnun olduklarını çocuklarını güvenerek emanet etmenin en önemli faktör olduğunu ancak çocuk eğitimi vb. konularda yetersiz olan noktalar olduklarını belirtmişlerdir. Bakıcı konusunda katılımcılar bakıcı arama, bulma ve doğru kişiye karar verme sürecinin çok zor olduğunu ifade etmişlerdir. Kreşe

gönderenler ise çocuğun sosyalleşmesi, güvenlik gibi açılardan memnun olduklarını ancak aile ortamının çocuk için daha sıcak olduğunu dile getirmişlerdir. Diğer taraftan kreşe giden çocukların sürekli hastalanmasının da kendilerini oldukça etkilediğini ifade etmişlerdir.

Bu konuda A10 ve A4 şu görüşleri belirtmişlerdir:

"...Bakımı ve eğitimi açısından bakıcımızı yeterli bulmuyorum, ki zaten bakıcı tarafından verilen bir eğitim söz konusu değil, ancak güvenerek bırakıyor olmakla yetinmek durumunda kalıyorum..." (A10)

"Anne dışında kimse bana göre çocuk için yeterli değildir, baba da dahil... Kızımın kreşinden sosyal-bilişsel becerilerini geliştirmesine olan katkılarından dolayı memnunum ancak üç yaşındaki bir çocuğun sevgi ihtiyacının karşılanması noktasında eksik kaldığımı düşünüyorum..." (A4)

Acil durumlarda çocuklarına vakit ayırma konusunda yedi katılımcının bölümdeki çalışma şartlarının esnek olduğu dolayısıyla vakit ayırabildikleri, dört katılımcının bölümdeki yoğun iş yükünün olduğu zamanlar dışında vakit ayırabildikleri belirlenmiştir. Üç katılımcı ise diğer meslek guruplarında çalışan annelere göre kendi işlerinin bu konuda daha esnek ve avantajlı olduğunu ifade etmiştir. Bu esnekliğin araştırma görevlilerinin derse girme gibi bir sorumluluğunun olmamasından kaynaklandığı söylenebilir.

Anne araştırma görevlilerine süt izinlerini kullanıp kullanmadığı, bu konuda çalıştıkları bölümün tutumu sorulduğunda katılımcıların tamamı süt iznini kullanabildiklerini bu konuda çalıştıkları bölümün herhangi bir sorun çıkarmadığını belirtmişlerdir. Doğum sonrası kullanılan yasal izin bitince herhangi bir izin (yıllık izin, ücretsiz izin) kullanıp kullanmadıkları sorulduğunda ise altı katılımcı izin kullanarak çocuklarının bakımını bir süre kendileri üstlendiklerini, üç katılımcı esnek çalışma saatlerinden dolayı izin kullanmaya gerek olmadan çocuğunun yanında kalabildiğini, iki katılımcı ise izin kullanmadan direkt işe başladıklarını belirtmiş-

tir.

Araştırma görevlilerine bir anne olarak zaman zaman zor anlar yaşadıkları durumlarda etrafındaki insanların "çalışmak zorunda değilsin" gibi söylemlerde bulunup bulunmadığı sorulduğunda altı katılımcı hayır cevabını verirken, beş katılımcı ise evet cevabını vermiştir. Çevresindeki insanlardan bu tarz söylemler işiten anne araştırma görevlilerine bu durum karşısında neler hissettiği sorulduğunda iki katılımcı üzüldüğünü ve bu tarz bir söylem yerine daha çok destek beklemediğini ifade etmiştir. Üç katılımcı ise bu söylemlerin iyi niyetli olduğuna inandıkları için üzülmeklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte katılımcılar yoğun emek verdikleri ve yoğunluğa, yorgunluğa rağmen çok sevdikleri mesleklerini bırakmayı düşünmediklerini ifade etmişlerdir. Bu konuda A7 şu görüşleri ifade etmiştir:

"Doktora sürecinde çok zor zamanlar geçirdiğim oldu, emeğimin karşılığını alamadığımı düşündüğüm, umutsuzluğa kapıldığım zamanlar. Bu durumlarda eşimden, ailemden ve arkadaşlarımdan zaman zaman mesleği bırakmam, öğretmenliğe geçiş yapmam konusunda öneriler geldi. Bu tarz söylemler beni bazen rahatlatsa da bu kadar emek verdikten sonra bu süreci tamamlamadan bırakmak bana çok zor geliyor. Bütün emeklerim boşa gidermiş gibi düşünüyorum. Zorlansam da işimi seviyorum."

A2'nin görüşleri ise şu şekildedir:

"Zaman zaman zor durumlar yaşıyorum ve bu tarz söylemler duyuyorum. Ve üzüliyorum. Çünkü çalışmayı seven birinin bu tarz söylemleri duyması kırıcı oluyor. Böyle bir çare bulmak yerine anne araştırma görevlilerinin çevrelerindeki insanların yeterince destek göstererek çare bulması daha mantıklı."

Kurumdaki Kreş İmkânına Yönelik Düşüncelerin İncelenmesi

Anne araştırma görevlilerine çalıştıkları kurumda 0-3 yaş arası çocuklara yönelik kreş imkanının olup olmadığı ve bu konudaki düşünceleri sorulduğunda, katılımcıların

tamamı böyle bir imkânın olmadığını belirtmiştir. Yalnızca bir katılımcı kreş imkanı olsa da yine de çocuğunun bakımı için anneannesini ve ev ortamını tercih edeceğini belirtmiş, diğer katılımcılar ise böyle bir imkanın olmasını çok istediklerini, çocuklarına yakın olmanın ve onları güvenilir bir yere emanet etmenin kendilerini rahatlatacağını ve akademik çalışmalara daha iyi odaklanacaklarını ifade etmişlerdir. A2, A5 ve A7 kodlu katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

"Böyle bir imkan yok ama olmasını isterdim. Bakıcı bulma telaşı oldukça zor, kurumun güvenilir ve nitelikli çalışanları işe aldığımı bildikten sonra bebeğimi emanet edebilirdim. Bu şekilde işime daha iyi odaklanabilirdim." (A2)

"Böyle bir imkan yok ancak olsa da ev ortamını tercih ederdim. Ne kadar bana yakın olsa da o yaşta ev ortamında anneannesinin yanında olması tercihim olurdu..." (A5)

"Maalesef yok, olmasını çok isterdim. Her ne kadar doğum sonrası ücretsiz izin vb. kullanıp bir süre çocuğumuzun yanında kalsak da bu süre maalesef çok uzun olamıyor. Akademik çalışmalarımıza vakit ayırabilmemiz için okula gelmemiz gerekiyor, çünkü evde çocukla çalışmak çok zor. Okula gelince de aklımız evde kalıyor. Eğer fakültemizde ya da üniversitede (kampüs içinde) kreş imkânı olsaydı, çocuğumuz bir adım mesafede olurdu, emzirme zamanında veya diğer durumlarda yanında olabilirdik." (A7)

Pozitif Ayrımcılık Konusundaki Düşüncelerin İncelenmesi

Araştırma görevlilerinin çalışma hayatlarında anne oldukları için pozitif ayrımcılık görüp görmediklerine ilişkin düşünceleri incelendiğinde dokuz katılımcı herhangi bir pozitif ayrımcılık görmediğini, iki katılımcı ise bazen gördüklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların tamamı anne olan çalışanların pozitif ayrımcılık görmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Pozitif ayrımcılık görmediğini belirten A2, A4 ve A11 şu görüşleri ifade etmiştir:

"Maalesef göremiyorum. Ama görmek isterdim. Bence her türlü kurumda çalışan annelere

destek olunmalıdır. Bununla ilgili yasal çerçevede çalışan annelerin haklarıyla ilgili düzenlemeler iyileştirilebilir. Çünkü iş ortamında bir annenin bu tarz bir talebi dile getirdiğinde diğer çalışanların murın kırın yardımcı olması da çok doğru olmuyor, oysaki bunun bir hak olduğu kabul görse kimse tepki veremez. Özellikle bağlı olduğumuz yöneticilerin de bu konuda düşünceli davranması gerekir. Bu, diğerlerine göre bizim daha az sorumluluk almamız anlamında değil yapılacak işin günü, saati vs. konularda esneklik kastediyorum..." (A2)

"Hayır, göremiyorum. Ve buna ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Örneğin sınav zamanlarında mesai saatlerimiz rutin dışına çıkıyor. Hafta sonları ya da akşam geç saatlerde sınavlara gelmemiz gerekebiliyor. Çocuğum hafta içi 8-17 saatleri arasında kreşte oluyor. Bunun dışında fakülteye gelmem gerektiğinde emanet edecek yer bulma sıkıntısı çekiyorum. En azından olağan dışı durumlarda görevlendirmem konusunda pozitif ayrımcılık yapılması taraftarıyım." (A4)

"Ücretsiz izinden yeni döndüm henüz pozitif bir ayrımcılık gördüğümü düşündürtecek bir durum olmadı. Şimdiden fakülte tarafından tez dışında verilmiş iki ayrı görevde sorumluluk sahibiyim..." (A11)

Anne Olmanın Akademik ve Sosyal Hayatta Sebep Olduğu Zorluklara İlişkin Düşüncelerin İncelenmesi

Aşağıda yer alan Tablo 1'de anne olmanın akademik ve sosyal hayatta sebep olduğu zorluklara ilişkin anne araştırma görevlilerinin düşünceleri frekans sıralamasına göre verilmiştir. Araştırma görevlilerinin anne olduktan sonra akademik ve sosyal hayatta karşılaştıkları zorluklara ilişkin düşünceleri incelendiğinde akademik olarak en çok karşılaşılan sorunun eskisi gibi evde ders çalış-

mama olduğunu, tez dışındaki akademik çalışmalara (makale, proje vb.) odaklanmakta zorluk çekme, genel anlamda akademik çalışmaların yavaşlaması, eskisi gibi istenilen vakitlere kadar fakültede kalıp çalışmama, önceden olduğu gibi daha rahat ve esnek biçimde bilimsel kongre, konferans vs. katılmama olduğu belirtilmiştir. Sosyal hayatta yaşanan zorluklar kapsamında ise bebekle birlikte bozulan uyku düzeninin tüm hayatı etkilediği ve uykusuzluğun verdiği yorgunluk ve stresin hem akademik hem de sosyal hayatı etkilediği belirtilmiştir. Ayrıca bireysel olarak kendine özel vakit ayıramama, eş-aile ve arkadaşlara eskisi gibi zaman ayırma, ev işlerini yetiştireme gibi zorlukların sıklıkla yaşandığı dile getirilmiştir. Anne olmanın akademik ve sosyal yaşamı etkilemediği dengede yürütüldüğü düşüncesi ise hiçbir katılımcı tarafından dile getirilmemiştir.

Anne olduktan sonraki hayatın zorluklarıyla ilgili A2:

"...Hayatımıza bir bebek girdiyse eğer, her şeyden önce o geliyor... tüm hayatımız "bebek" ve "diğerleri" şeklinde ikiye ayrılıyor. Akademik hayatımızın aksamaması zaten mümkün değil. Önceden eve gittiğimde biraz dinlendikten sonra çalışmaya başlardım. Şimdi evde çalışabilmek mümkün değil. Şehir dışına bebekle yolculuğa çıkmak, bilimsel konferanslara gitmek zor. Bebeği bırakıp gitmek de anneden beslenen bebekleri olanlar için zor...Araştırma görevlisi bir kadının sosyal hayatı asgari düzeyde olsa da eskisine oranla sosyal hayatınız da aksıyor. Bazen çocuk ailenizle telefonla bile görüştürmüyor...Eskiden akademik olmayan alanlarda da çok fazla kitap okurdum şimdi buna bile zaman ayıramıyorum."

Tablo 1 Anne Olmanın Akademik ve Sosyal Hayatta Sebep Olduğu Zorluklara İlişkin Düşüncelerin İncelenmesi

Zorluklar	n
Akademik	
Eskisi gibi evde ders çalışmama	10
Tez dışı akademik çalışmaya odaklanmakta zorluk çekme	7
Akademik çalışmaların yavaş ilerlemesi	7
Fakültede geç vakitlere kadar kalamama	7

	Bilimsel kongre, konferans vs. etkinliklere katılmama	6
Sosyal	Uykusuzluk	8
	Kendine özel vakit ayıramama	7
	Eş ve aileye eskisi gibi zaman ayıramama	6
	Arkadaşlara vakit ayıramama	6
	Ev işlerini yetiştiremem	6

Akademik çalışmalara yoğunlaşamamak ile ilgili A5 ise şu görüşleri ifade etmiştir:

"Kongrelere veya bilimsel toplantılara katılıyorum ancak tam anlamıyla faydalanamıyorum, sunum yapıp dönmek zorunda kalıyorum. Oğlum benden çok ayrı kalmak istemiyor."

A9 ise "Çocuğumla bütün gün ayrı olduğum için akşamlarımı ona ayırıyorum. O uyunca ancak ev işlerini halledebiliyorum. Bu nedenle sosyal hayatım pek kalmadı. Yine aynı nedenlerden evde ders çalışmadığım için akademik çalışmalarında son derece yavaşladı." ifadesiyle akademik hayatında olduğu gibi sosyal hayatında da karşılaştığı güçlüklerden bahsetmiştir.

Cinsiyet ya da Anneliğin Araştırma Görevliliğine Çalışma Bakımından Etkisi Konusunda Görüşlerin İncelenmesi

Anne araştırma görevlilerin görüşlerine göre kadın-erkek ya da anne olan olmanın araştırma görevlileri arasında çalışma bakımından farklılık olup olmadığı incelendiğinde on katılımcı kesinlikle büyük farklılık olduğunu belirtirken bir katılımcı farklılık olmadığını, çocuğu olanların kısıtlı zamanlarını daha verimli ve etkili şekilde değerlendirdiğini ifade etmiştir.

Farklılık olduğunu düşünen katılımcılar, erkek araştırma görevlilerinin ya da çocuğu olmayan bayan araştırma görevlilerinin akademik çalışmalarını daha kısa sürede tamamladıklarını (10), şehir dışı bilimsel faaliyetlere katılma imkanlarının daha çok olduğunu (6), vakitlerinin daha çok olduğunu (6), sorumluluklarının daha az olduğunu (6), akademik çalışmalara daha iyi odaklandıklarını (6) belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar mesleğin gereklerini yerine getirebilmek için bazı

şeylerden feragat ederek diğerleri ile aralarındaki akademik farkı kapatmaya çalıştıklarını ve bunun da çok yıpratıcı olduğunu belirtmişlerdir. Bu farklılığın azaltılması konusunda neler yapılabileceği sorulduğunda ise anne araştırma görevlileri genel manada; babaların sorumluluk bilinci ile hareket etmeleri gerektiğinin farkında olmaları, anne araştırma görevlisinden diğerlerine göre en azından çocuğu belli bir yaş dönemine gelene kadar akademik olarak fazla performans beklenmemesi, yönetici ve danışmanın destekleyici bir tutum içinde olması, çalışma saatlerinin daha esnek olması, iş yükünün azaltılabileceği, pozitif ayrımcılık yapılabileceği, anne araştırma görevlilerinin izinlerinin artırılabilceği ve eğitim sürelerinin uzatılabileceği şeklinde görüşler belirtmişlerdir. Bu konuda bazı katılımcıların görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

"... Erkek asistanların akademik işlerini daha hızlı yürüttüğünü söyleyebilirim. Çünkü ev sorumlulukları bir kadın kadar olmuyor. Zaten erkek evli ve eşi de çalışmıyorsa akademik işleri oldukça hızlı yürüyor. Evli değilse de sorumlulukları az oluyor yine hızlı yürütebiliyor. Anne olan ve olmayan araştırma görevlileri arasındaki farkı da benzer şekilde değerlendirebiliriz. ... Aynı dönem işe başlayan evli bir erkek ve kadından erkek daha önce tezini bitirebiliyor. Zaten doğum öncesi yaşanan zor günler ve doğum sonrasında da devam eden zorluklar anne araştırma görevlisinin planlarını bozuyor. Peki annelik tercih edilmemeli mi? Kesinlikle hayır. Tüm zorluklarına rağmen anne olmak muhteşem bir duygu." (A2)

"...Gecesi-gündüzü, tatili-mesaisi olmayan bir meslek akademisyenlik. Annelik de öyle. Ne büyüyüp yetişmesi konusunda sorumluluğum olan çocuğumu, ne de kariyerimi diğerine tercih

edebilirim. İkisi de çok çalışma gerektiren işler. Bu nedenle tüm mesaisini kariyerine harcayan bir insanın odaklanma konusunda daha az sorun yaşayacağını düşünüyorum..." (A4)

"Erkeklerin sorumlulukları bir yerde bitiyor ama anne olan bir araştırma görevlisi uyku-
sunda bile hala anne olmaya devam etmek zorun-
da. Özellikle emzirme dönemindeyseniz. Evet, bu bilinçli bir süreçti ama tezimin son dönemlerinde hiç uyuyamadan tez yazmaya çalışmak gerçekten hayatımın en zor zamanlarıydı..." (A11)

"Elbette ki fark var. Anne asistanlarla ba-
ba asistanlar arasında bile fark var. Anne asistanın üzerinde hem iş hem ev hem de çocuk sorumluluğu var. Erkeklerde bu yok. Onlar yine sadece işleriyle ilgilenebilir. Yine anne olmayan asistanlar evde akademik çalışmaları için vakit bulabilir. Eğitimle-
re, kongrelere gidebilir. Bu konuda yapılabilecekler konusunda ise çalışan annelerin izinleri artırılabilir. Ya da eğitim süresi uzatılabilir." (A9)

Bu konuda neler yapılabileceği konu-
sunda A2 aşağıdaki yer verilen görüşleri ifade etmiştir:

"Öncelikle her kadının hamilelik dönemi ve doğum sonrası yaşadığı sıkıntılar farklı özellikte ve ölçüde oluyor. Dolayısıyla ilgili yöneticilerin bunun farkında olmaları önemli. Yine danışman desteği oldukça önemli... İş ortamında pozitif ayrımcılık söz konusu olmalı. Çalışma saatleri anne araştırma görevlileri için daha esnek olmalı. Uykusuz işe gitmek yerine bir saat iki saat geç gidip daha nitelikli çalışılabilir, kurumdan geç çıkılabilir. Zaten bizim mesleğimiz için mesai kavramı söz konusu olmadığından saat beş paydos tarzı bir düşünce olmadığından mesai saati konusunda tolere anneleri rahatlatacaktır."

Araştırma Görevlisi Olmanın Çocuk- la İlişkiye ve Onun Eğitimine Katkısı Konu- sunda Düşüncelerin İncelenmesi

Katılımcılara araştırma görevlisi ol-
malarının çocuğuyla ilişkilerine etkisi sorul-
duğunda tamamı eğitimli bir anne olmanın bu anlamda olumlu katkı sağladığını belirt-
miştir. Katılımcılar çocukla geçirilen zamanın niceliğinin değil niteliğinin önemli olduğunu vurgulamışlardır. Bununla birlikte katılımcı-
lar (7) yoğun dönemlerde kısıtlı zaman ayır-

manın etkisi olarak çocuklarının ve kendileri-
nin stres yaşadığını ifade etmişlerdir. Yaşadığı
stresi A6 şu şekilde ifade etmiştir:

"Daha stresli olduğunu düşünüyorum. Sürekli kendimi, anneliğimi ve çocuğumla olan ilişkilerimi sorguluyorum; nasıl daha iyi yetiştire-
bilirim diye sürekli zihnimi yoruyorum. Çocuğumun eğitimiyle alakalı sürekli analizler genelleme-
ler yahut tespitler yapıyorum. İş doğal akışına bırakamıyorum. Eğitim süreci tam istediğim gibi de olamayacağı için -ki böyle bir eğitim sistemi yok farkındayım-sürekli stres içindeyim."

A7'nin görüşleri şu şekildedir:

"Çocuğuma ayırdığım vakit daha az olu-
yor, ancak az olan bu süreyi nitelikli geçirmek için ben de daha çok çaba harcıyorum. Bu süreçte ken-
dim çok yoruluyorum belki ama çocuğumu mutlu görmek bu yorgunluğu çoğu zaman hissetmememi sağlıyor..."

A8 ise düşüncelerini şu şekilde be-
lirtmiştir:

"Ders çalışma zorunluluğumun olduğu iş yetiştirmem gereken durumlarda ikinci planda kalıyor ve sürekli eksiklik gidermeye çalışan anne psikolojisi ile yaşıyorum..."

Katılımcılara araştırma görevlisi ol-
malarının çocuğunun eğitimine nasıl katkı sağladığını düşündükleri sorulduğunda ço-
ğunluğu (9) eğitimli bir anne olarak çocukla-
rının gelişimine daha titiz yaklaştıkları, kendi-
leri sürekli öğrenme faaliyeti içerisindeyken bu çabayı çocuk gelişimi üzerinde de sergile-
dikleri, çocuklarına okuma-çalışma konusun-
da örnek teşkil ettiklerini düşündükleri belir-
lenmiştir. Bunun yanında çocuk bakımı konu-
sunda dışarıdan destek aldığı için çocuğun
eğitiminin olumsuz etkilendiği (1) belirten,
akademisyenliğin yoğunluğundan dolayı
çocuğunun bu mesleği tercih etmesini isteme-
yen (1) katılımcılar da bulunmaktadır. Bu
konuda bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

"Araştırmaya, öğrenmeye olan merakım sadece akademik alanımla ilgili değil çocuk bakımı, yetiştirme vs. gibi alanlarda da bilgilenmemi, güncellenmemi ve bunu çocuklarıma aktarmamı sağlıyor." (A1)

"Eğitim sektörünün içinde bir anne çocu-

ğum için güzel bir avantaj. Çocuğun davranışlarını okuma, yönetme, geliştirme, merakını güçlü tutma anlamında formasyon sahibi anne olmak en azından buna çabalayan bir anne olmak inşallah güzel çıktılar olacak bir iş. Okuyan, yazan bir anne modelinin de hem çocuğuma örneklik hem de zihnindeki kadın imajı açısından önemli olduğunu düşünüyorum." (A4)

"Araştırma görevlisi olmaktan ziyade özellikle eğitim konusunda akademik çalışmalar yapmam bu konuda olumlu katkı sağlar. Ancak bunun yanında çalışan bir anne olmam da çocuğumun eğitiminde benden başka kişilerin de söz sahibi olması demek oluyor ki bu da olumsuz taraftı." (A5)

"Bu mesleğe başlamadan önce de çok okurdum, meslekten sonra daha çok okumaya başladım. Çocuğum benim elimde kitap görünce hevesleniyor, kendime kitap alırken mutlaka ona da alıyorum. Kitap sevgisinin yavaş yavaş oluştuğunu görüyorum. Bazen de akademik çalışmanın verdiği stresten dolayı ders çalışmaktan o kadar nefret ediyorum ki, çocuğumun bir akademisyen olmasını asla istemiyorum." (A7)

Araştırma Görevlilerinin Mesleği Seçme Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Anne araştırma görevlilerinin bu mesleği seçme nedenleri sorulduğunda katılımcıların tamamına yakınının (10) ideali olduğu için seçtikleri görülmüştür. Ayrıca bazı araştırma görevlileri prestijli bir meslek olduğu için (3), bazıları ise (2) lisanstan hocalarının yönlendirmeleri doğrultusunda bu mesleği seçtiklerini ifade etmişlerdir.

"Bir kez daha seçme şansı olsaydı araştırma görevlisi olur muydunuz?", şeklinde yöneltilen soruya dokuz katılımcı evet cevabını verirken, iki katılımcı hayır cevabını vermiştir. Mesleğe başladıkları anki heyecanı hissedip hissetmediklerine ilişkin düşünceleri sorulduğunda altı araştırma görevlisi aynı heyecanı hissettiğini belirtirken, dört katılımcı hissetmediklerini bir katılımcı ise kısmen

hissettiğini ifade etmiştir. "Bu mesleği tavsiye eder misiniz?" şeklindeki soruya ise yedi araştırma görevlisi evet cevabını verirken, dört araştırma görevlisi hayır cevabını vermiştir. Hayır cevabını veren katılımcılar "bir anne olarak hangi mesleği tercih ederdiniz?" sorusuna ise eğitimci (1), evden çalışılabilecek bir meslek (1), psikolog (1), ev hanımlığı (1) şeklinde cevaplar vermiştir.

Araştırma Görevliliğine Başlamadan Önce Mesleğe Yönelik Beklentilerle İlgili Görüşlerin İncelenmesi

Katılımcıların mesleğe başlamadan önceki beklentileri ile ilgili düşünceleri incelendiğinde sürekli öğrenme çabası içinde olunacağı, bilimsel çalışmalara daha fazla vakit ayrılacağı, sadece akademik çalışmalar için çaba harcayan insanlardan oluşan bir çalışma ortamı beklendiği gibi görüşler ifade edilmiştir. Araştırma görevlilerinin dokuzu beklentileri ile yaşadıklarının örtüşmediğini, yaşanan süreçte bölüm işleriyle ilgilenmekten okuyup yazmaya zor zaman ayırdıklarını, bilimselliğe yakışmayan çekişme ortamlarının yaşadığını belirtilmiştir. Bir araştırma görevlisi beklentilerinin örtüştüğünü, biri ise kısmen örtüştüğünü ifade etmiştir. Aşağıda bazı katılımcıların görüşlerine yer verilmiştir.

"Mesleğe girmeden önce üniversitelere, akademik dünyaya yönelik beklentimin fazla olduğunu mesleğe girdikten sonra hissettim... Herkesin kendi işi gücünde olduğu huzurlu bir çalışma ortamı görmeyi hayal ediyordum... Maalesef akademisyenler arası çekişmelerden en fazla etkilenen araştırma görevlileri. Bir bakıyorsunuz sizi hiç ilgilendirmeyen bir konuda sorun yaşamışsınız. Filler tepişir çimenler ezilir sözü adeta bizim için söylenmiş... Araştırma görevlisi olmak demek çalışmaktan zevk duymak, sürekli öğrenmeye açık olmak demek. Ancak hayal ettiğim gibi bir çalışma ortamı olmadı." (A2)

"Kendi çalışmalarım dışında başka işler çıkacağımlı biliyordum ancak bu kadar çok olacak hatta benim kendi çalışmam bile vakit ayırmama engelleyecek düzeyde olduğunu düşünmezdim.

Ben fakültede verimli çalıştığım vakit eve iş götürmeksizin her şeyi halledebileceğimi düşünüyorum. Ancak hiç öyle olmadı. İşe başladığımda gördüm ki tezime zaman ayırmak için ailemden, çocuğumdan feragat etmek zorunda kalıyorum." (A5)

"Mesleğe başlamadan önce çok idealisttim. Tüm hayatımı akademisyenlik oluşturuyordu. Çocuk sahibi olmayı bırakın evlenmeyi bile düşünmüyordum. Kendimi bilime adayacaktım. Ama başladıktan sonra gördüm ki akademisyenler hiç de idealist olan, tek işi bilim olan insanlardan oluşmuyor. Maalesef rekabet, hırs, vb. değerlerin baskın olduğu kişiler ortamı bozuyor... Diğer taraftan çalışsanız da emeğinizin karşılığını alamıyorsunuz. Kadromuz doktora bittikten sonra kesilecek, resmen işsiz kalmak için çalışıyoruz bu kadar emek veriyoruz. Birçok kişi bu süreçte sağlığından oluyor. Çok yıpratıcı bir meslek. Ve ne kadar iyi olursan ol, karşılığını alamıyorsun, değerini bilinmiyor. Aksine çalışan üreten insanlarla daha çok uğraşılıyor." (A7)

"Üniversitelerde sadece akademik dil konuşur ve bunun dışındaki meseleler sorun olarak belirmez sanırdım. Ancak akademik hayat içerisinde, entelektüellik, oldukça derinlerde saklı ve bulunmayı bekleyen bir durum gibi görünüyor. Akademik çalışmalarına motive olması beklenen öğretim üyelerinin gereksiz hesaplar peşinde nasıl "hocalık" yaptığını şahit olmak, benim akademiyle ilgili beklentilerimi de bildiklerimi de ters yüz etti." (A10)

Araştırma Görevliliği Mesleği ile İlgili Düşüncelerin İncelenmesi

Aşağıda yer alan Tablo 2'de anne araştırma görevlilerinin meslekleri ile ilgili düşüncelerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Tablo 2 incelendiğinde anne araştırma görevlilerine meslekleri ile ilgili düşünceleri sorulduğunda katılımcıların tamamı saygın bir meslek olduğunu düşündüklerini ifade etmiştir. Meslekleri ile ilgili katılımcıların olumlu olan diğer görüşleri gençlerle çalışmanın verdiği dinamizm (9), araştırma görevliliğinin yaratıcı bir meslek olması (6), başarı duygusu vermesi (6), maddi açıdan diğer pek çok mesleğe göre tatmin edici olması (5), çalışma ortamının huzurlu olması (3) gibi görüşler ifade edilmiştir. Katılımcıların meslekleriyle ilgili olumsuz olarak en çok dile getirdikleri konu ise doktoraları bitince kadro sıkıntısı yaşamaları ve bu durumun motivasyonu düşürmesi konusu olmuştur. Stresli, yorucu bir meslek olması gibi özellikler de diğer olumsuz görüşler arasındadır.

Araştırma görevliliğinin olumlu ve olumsuz yanlarıyla ilgili olarak katılımcılardan A2 görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

"Araştırma görevliliği bir ideal mesleği. Gerçek anlamda araştırma yapmayı, sürekli okumayı seven idealist kişilerin tercih edebileceği bir meslek. Sadece maddi tatmin ya da saygınlık vs. için tercih edilmesi zor... Toplum tarafından araştırılan, üreten, okuyan insanlara karşı saygı duyulması da mesleğimizin güzel bir yanı."

Tablo 2 Araştırma Görevliliği Mesleği ile İlgili Düşüncelerin İncelenmesi

Görüşler	n
Saygın	11
Gençlerle çalışmanın verdiği dinamizm	9
Olumlu	
Yaratıcı	6
Başarı duygusu vermesi	6
Maddi açıdan tatmin edici	5
Cazip	4
Huzurlu bir çalışma ortamı	3
Olumsuz	
Kadro sıkıntısı-gelecek kaygısı	10

Stresli	9
Yorucu	8
Kompleksli	2
Asosyal bir hayat	2

Aynı katılımcı mesleğin olumsuz yanlarıyla ilgili olarak ise:

"Araştırma görevliliğiyle ilgili en önemli sorun kadro meselesi. Birçok ödünler vererek iş hayatımızı sürdürüyoruz, nitelikli bir akademisyen olabilmek için fazlasıyla çaba gösteriyoruz ancak doktoramız bitince işsiz kalıyoruz. Bizim gibi nitelikli işgücününün bu tarz sıkıntıları yaşaması bence doğru değil. İster istemez motivasyonumuzu etkiliyor."

A4 ise düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir:

"Kadro önemli bir sorun. Tezin bitmesine ramak kala kadro peşinde koşmak, kadroya alınıp alınmayacağıma dair belirsizlik can sıkıcı. Onun haricinde çalışma ortamı, prestij, üretme-başarma duygusu motivasyon kaynaklarımız."

Bu konuda A9: "...Yeni bir şeyler üretmek, öğrenmek ve öğrenmek çok keyifli..." ve A7; "Eğitim ile ilgilenmek, işin mutfağında hissetmek, sürece katkı sağlayabileceğini düşünerek üretmek, okumak ve kendimizi geliştirmek çok güzel bir duygu. Hele ki çalışmamızın sonucunda ürünlerimizi görmek işimize daha da heyecanla sarılmamızı sağlıyor." şeklinde mesleğe yönelik olumlu düşüncelerini ifade etmişlerdir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma görevliliği, akademisyenlik mesleğinin başlangıcıdır. Akademisyen olma-ya karar veren bireyler, araştırma görevliliğini tercih ederek mesleğin içinde akademik ve kişisel gelişimlerini sağlamakta, mesleğe özgü değerleri kazanmaktadırlar. Birçok sorumluluğu olan akademisyenlik mesleği anne olan araştırma görevlileri içinse daha zor olabilmektedir. Bu çalışmada anne araştırma görevlilerinin akademik ve sosyal yaşama ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarını şu şekilde özetlemek

mümkündür: Anne araştırma görevlileri akademik çalışma yapmalarının evlilik yaşını geciktirmediğini belirtmişlerdir. Çocuk sahibi olma konusunda araştırma görevlilerinin çoğunluğu planladıkları zamanda çocuk sahibi olduklarını ifade etmişlerdir. Anne olma yaşları incelendiğinde çoğunun doktora tez döneminde anne oldukları görülmektedir. Bu durumda anne olmak için yüksek lisansı bitirip doktora başladığı, doktora ders döneminin bitmesinin beklendiği, doktoranın en önemli aşamalarından biri olan yeterlilik sınavının geçilmesinin ardından akademik kariyerin diğer dönemlere göre kısmen daha rahat sayılabileceği tez döneminde anne olunması anne olma yaşının ertelendiğinin bir göstergesidir. Burada katılımcıların mesleklerinin zorlu yıllarını atlatarak nispeten daha az yoğun oldukları bir dönemde anne olmayı planladıkları söylenebilir.

Katılımcıların çoğu çocuk sahibi olmanın akademik çalışmaları yavaşlatması ve zorlaştırması gibi zorluklarına rağmen çocuklarının kardeşlik duygusunu tatmaları için ikinci bir çocuk sahibi olmayı istediklerini belirtmişlerdir. Anne araştırma görevlilerinin çoğu ev işleri ve çocuk bakımı konusunda eşlerinden orta düzeyde yardım aldıklarını, ancak asıl sorumluluk ve yükün her zaman kendilerinin üzerinde olduğunu belirtmişlerdir. Kadınlar evle ilgili yapılması gereken işlerde kendilerini sorumlu hissederken erkekler bu işlere yardımcı pozisyonunda kaldıkları için zihinsel yükün kadınların üzerinde olması katılımcıların bu şekilde algılamalarına neden olabilir. Akademisyen kadınların ev işleri konusunda eşlerinden aldığı destekle ilgili yapılmış çalışmalar incelendiğinde de ev işlerinin çoğunlukla kadınların sorumluluğunda olduğu belirtilmektedir (Er; 2008; Ergöl

vd., 2012; Tepe, 2008; Yılmaz, 2005). Bir diğer araştırmada da kadın akademisyenler kariyer engellerinin annelik değil, anneliğe bağlı olarak toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının ürettiği sonuçlar olduğunu belirlemiştir (Belkıs, 2016).

Aileden alınan destek konusunda katılımcıların yarısı çok destek aldıklarını belirtirken yarısı ancak zorunlu hallerde destek alabildiklerini belirtmişlerdir. Çocuk bakımı konusunda ise anne araştırma görevlilerinin çoğunluğu bakıcıdan destek almakta ve genel manada memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte bakıcı arama, bulma ve doğru kişiye karar verme sürecinin çok zor olduğu dile getirilmiştir. Yılmaz (2005) ve Tepe (2008) ise çalışmalarında kadın akademisyenlerin çoğunlukla çocuk bakımı konusunda aileden destek aldıklarını tespit etmişlerdir.

Katılımcıların çoğu acil durumlarda çocuklarına vakit ayırabildiklerini ifade etmişlerdir. Bu tarz durumlarda çalışılan fakültede ve bölümde izin alma konusunda sorun yaşanmamaktadır. Araştırma görevlilerinin derse girme gibi bir sorumluluklarının olmasının bu durumu kolaylaştırdığı söylenebilir. Katılımcıların tamamı çalıştıkları kurumda kreş imkanının olmadığını ve böyle bir imkanın olmasını çok istediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların tamamı süt izinlerini kullanabilmiş, çoğunluğu ise doğum sonrası yasal izinden sonra başka izinler kullanarak çocuğuna vakit ayırabilmiştir. Benzer bir çalışmada da kampüslerin, kadın ve erkek akademisyenlerin görevlerini ve ebeveynliklerini birlikte yürütebilmeleri için destekleyici politikalar oluşturma ve uygulamaları gerektiği belirtilmektedir (Wolf Wendel & Ward, 2006). Bu politikalara örnek olarak da ücretli ebeveyn izni, görev süreleri ile ilgili esneklikler örnek verilmektedir.

Katılımcıların tamamı anne olunca akademik ve sosyal çevrelerinden genel manada olumlu yaklaşım gördüklerini belirtmişlerdir. Yılmaz (2005)'in araştırmasına göre de kadın akademisyenlerin üçte biri çocuk sahibi

olduklarında çevrelerinden olumsuz tepki almışlardır. Araştırma görevlilerinin büyük çoğunluğu anne olmalarından dolayı çalışma yaşamında herhangi bir pozitif ayrımcılık görmediğini belirtmişlerdir. Meslekle ilgili zor zamanlar yaşadıklarında çevrelerinden "çalışmak zorunda değilsin" tarzı söylemler işittiklerini belirten bazı katılımcılar bunları iyi niyetli söylemler olarak görmekte iken bir kısmı bu durum karşısında üzüldüklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte katılımcılar yoğun emek verdikleri ve yoğunluğa, yorgunluğa rağmen çok sevdikleri mesleklerini bırakmayı düşünmediklerini ifade etmişlerdir. Yıldız (2018) kadın akademisyenlerin tüm olumsuz durumlara rağmen mutlu olduklarını ve işlerinden doyum elde ettiklerini belirtmektedir. Kadın profesörlerin görüşlerinin araştırıldığı bir çalışmada da katılımcıların üstlendikleri birden fazla rolün mutluluk kaynağı olarak gördükleri belirtilmektedir (Tepe, 2018).

Araştırma görevlilerinin anne olduktan sonra akademik ve sosyal hayatta en çok karşılaştıkları sorunun evde ders çalışmama olduğu, uykusuzluk, tez dışı akademik çalışmaya (makale, bildiri vb.) odaklanmakta zorluk çekme, akademik çalışmaların yavaşlaması, bilimsel kongre, konferans vs. etkinliklere katılmama, kendine özel vakit ayıramama ve okulda geç vakitlere kadar kalamama sorunlarının da sıklıkla yaşandığı ifade edilmiştir. Anne olmanın akademik ve sosyal yaşamı etkilemediği yönünde hiçbir görüş belirtilmemiştir. İlgili araştırmalardan İrey (2011)'in çalışmasında da çocuk sahibi olmanın akademik çalışmalara engel olduğunu, akademik ilerlemeyi yavaşlattığı, Ergöl vd. (2012) çocuklu kadın akademisyenlerin rol çatışması yaşadığını, Alaçam (2014) çocuklu olmanın kariyer engeli olarak görüldüğünü tespit etmişlerdir. İrey (2011) ayrıca kadın akademisyenlerin mesai saatleri dışında eve götürdükleri bilimsel çalışmalar sebebiyle suçluluk duygusu yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Benzer araştırmalarda da akademik çalışmalarda yavaşlama, evde ders çalışmama, geç vakitlere

kadar okulda kalamama, uykusuzluk ve bilimsel etkinliklere katılmama gibi (Yılmaz, 2005), eve iş getirme (Tepe, 2008), zamansızlık, dikkat dağınıklığı, odaklanamama, yorgunluk ve kaygı (Belkıs, 2016) gibi sorunların tespit edildiği görülmektedir. Aras ve Karakiraz (2013) tarafından doktora yapan araştırma görevlilerini örneklem alan çalışmada ise araştırma görevlilerinin orta düzeyde zaman temelli iş aile çatışması yaşadıkları görülmüştür. Evli olanlar bekâr olanlara göre daha fazla çatışma yaşarken, cinsiyet ve çocuk sahibi olma bir fark oluşturmamıştır.

Kadın-erkek ya da anne olan-olmayan araştırma görevlileri arasında çalışma bakımından farklılık olduğu katılımcıların tamamına yakını tarafından ortak düşünce olarak ifade edilmiştir. Erkek araştırma görevlilerinin ya da anne olmayan bayan araştırma görevlilerinin akademik çalışmalarını daha hızlı ve rahat yürüttükleri dile getirilmiştir. Bu bulguya benzer şekilde İrey (2011)'in araştırma sonuçları erkeklerin akademik çalışmalarını daha rahat gerçekleştirdiği, tüm zamanlarını akademik çalışmaya, yönetime ve bilimsel üretime ayırabilirken, kadınların birlikte yürütmek durumunda kaldıkları şeklindedir. Farklı bir çalışmada da kadın akademisyenlerin evlilik ve çocuk sahibi olmalarının mesleki hayatı engellediği sonucuna ulaşılmıştır (Yılmaz, 2005). Bulut (2014)'un araştırmasında ise kadınlar için çocuk sahibi olmanın yüksek pozisyonlara gelmelerinde bir bariyer olduğu tespit edilmiştir. Kadına yüklenen kültürel roller ve anne olmanın verdiği sorumlulukların birçok meslekte kadınların kariyerlerini yavaşlattığı görülmektedir.

Araştırma görevlisi olmanın çocukla ilişkiye ve çocuğun eğitimine katkısının olumlu yönde olduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte yoğun dönemlerde çocuğa kısıtlı zaman ayrıldığı için anne ve çocukta strese yol açabildiği de vurgulanmıştır. Wolf Wendel ve Ward (2006) tarafından yapılan çalışmada çocuğun varlığının kesinlikle uğraştırıcı olabi-

leceği ve stres yaratabileceği ancak, aynı zamanda akademik yaşam üzerinde bilimsel çalışmaların kazandıramayacağı bir bakış açısına sahip olmayı sağladığını belirtmiştir. Diğer bir çalışmada da anneliğin çoklu düşünme, organize etme ve ilişkilerinde sıcaklık gibi olumlu özellikler kattığı ifade edilmiştir (Belkıs, 2016).

Katılımcıların tamamına yakını araştırma görevliliği mesleğini ideali oldukları için seçtiklerini belirtmişlerdir. İrey (2011)'in araştırmasına göre de kadın akademisyenlerin meslek seçimindeki en etkili faktör "idealim" seçeneği olarak belirlenmiştir. Anne araştırma görevlilerinin çoğu mesleğe başlamadan önceki beklentilerinin mesleki yaşamda karşılanmadığını belirtmişlerdir. Bunun nedeni, katılımcıların mesleğe başlamadan önce zihinlerinde kurguladıkları bilim dünyası ile mevcut koşulların uyuşmaması ve görev yapılan ilgili bölümlerdeki örgüt kültürü ile ilişkili olabilir.

Anne araştırma görevlilerinin meslekleri hakkında daha çok olumlu tutuma sahip olduğu görülmüştür. Katılımcılara göre araştırma görevliliği saygın bir meslektir ancak kadro sıkıntısının olduğu stresli bir meslektir. Farklı bir çalışmada da araştırma görevlilerinin en önemli sorununun kadro güvencesinin olmadığı tespit edilmiştir (Anıl, Ertuna ve Uysal, 2015).

ÖNERİLER

Kadının çalışma hayatında özellikle akademisyenlik gibi ağır çalışma temposu gerektiren, evde ek çalışma süresi isteyen bir işte yer alması zaman zaman ev-iş rollerini yerine getirmesinde sıkıntılar yaşamasına, annenin psikolojik ve fizyolojik olarak yıpranmasına neden olmaktadır. Anneliğin ise mesai kavramı olmadığı düşünüldüğünde ikisinin bir arada yürütülebilmesi için annenin üzerindeki sorumlulukların çevreleri tarafından paylaşılması anne araştırma görevlisinin ev ve iş hayatını rahatlatacaktır. Dolay-

sıyla anne araştırma görevlilerine çalışma yaşamında pozitif ayrımcılık yapılabilir. Buldukları birimlerdeki yöneticilerin ve akademik danışmanların bu konuda duyarlılığı önemli görülmektedir. Ayrıca anne araştırma görevlilerinin görev sürelerinin uzatılması önerilebilir. Bazı enstitülerde görevli anne araştırma görevlilerinin doğumdan sonra kullandıkları yasal sürecin, görev sürelerine eklenebilmesi yerinde bir uygulamadır. Ancak bu süreç ortalama üç ya da dört ay gibi bir süredir. Bu süre uzatılabilir. Ayrıca bu uygulama tüm enstitülerde geçerli olabilir.

Araştırma görevliliği mesleğinde 50/d kadrolu olanların doktora tezini savunduktan sonra ya da doktora başladıktan sonra altı yıl çalışma süresi olan araştırma görevliliği süresi sona erdiğinde ilişkilerinin kesilmesi durumu motivasyon düşüklüğüne neden olmaktadır. Gelecek kaygısı oldukça önemli bir stresördür, özellikle de anne olup bakmakla yükümlü olduğu bir çocuğu olduğunda bu durum daha ciddi boyutlara ulaşabilir. Ciddi emeklerle mesleğe giren ve kendini yetiştiren araştırma görevlileri belirli bir yaştan sonra tekrar işsiz kalma ile yüzleşmektedirler. Bu yüzden araştırma görevlilerinin kadro durumuna ilişkin yasal düzenlemeler yapılarak iyileştirmeler sağlanabilir. Örneğin, doktora-sını bitiren araştırma görevlileri ihtiyaç duyulan üniversitelere atama usulüyle yerleştirilebilir. Ya da doktor öğretim üyeliği için kadro bulana kadar buldukları üniversiteden ilişkileri kesilmeyebilir. Bu durum yetişmiş nitelikli insan gücünün kullanılması adına da önemli görülmektedir.

Anne araştırma görevlilerine çalıştıkları kurumda çocukları için kreş imkânı sağlanabilir. Ayrıca güvenilir bakıcı bulma adına Türkiye’de “bebek bakıcılığı” meslek haline getirilmelidir. Bu mesleği yapmak isteyenlere belirli bir süre eğitim verildikten sonra bakıcı arayan kişilerle adayları buluşturan bir mekanizma kurulabilir. Doğum sonrası anneye verilen toplam 16 haftalık yasal izin en az altı aya kadar uzatılabilir. Çünkü ilk altı ayda bebekler yalnızca anne sütü aldığı için annele-

rine muhtaçtır.

KAYNAKÇA

- Adak, N. (2018). Akademide kadınlar: Yükseköğrenime giriş ve kariyerde ilerleme. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 1(1), 23-38.
- Anıl, D., Ertuna, L., & Uysal, İ. (2015). Türkiye’deki araştırma görevlilerinin mesleki sorunlarının ikili karşılaştırma yoluyla ölçeklenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 6(2), 279-292.
- Alaçam, B. (2014). *Akademisyen hemşirelerin kariyer engelleri*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aras, M., & Karakiraz, A. (2013). Zaman temelli iş aile çatışmasının, düşük başarı hissi ve iş tatmini ilişkisi: Doktora yapan araştırma görevlileri üzerinde bir araştırma. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 1-12.
- Belkıs, Ö. (2016). Anneliğin akademik kariyer gelişimine etkileri üzerine nitel bir araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 250-263.
- Bulut, M. (2014). Kadınların yüksek pozisyonlara gelememe nedenleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(7), 202-215.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak-Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Dünya Bankası. (2018). <http://datatabank.worldbank.org/data/home.aspx> adresinden 19.07.2018 tarihinde erişildi.
- Er, D. (2008). *Modern Türkiye’de kadın öğretim üyelerinin konumuna ve sorunlarına sosyolojik bir yaklaşım*. Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Ergöl, Ş., Koç, G., Eroğlu, K., & Taşkın, L. (2012). Türkiye’de kadın araştırma görevlilerinin ev ve iş yaşamlarında

- karşılaştıkları güçlükler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1), 43-49.
- Hüseyinli, F. (2016). *Kadın akademisyenlerin kariyer sorunları: Türkiye ve Azerbaycan karşılaştırmalı araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İrey, Ç (2011). *Türkiye üniversitelerinde kadın emek gücü, Selçuk üniversitesi kadın akademisyenler üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tepe, F. F. (2008). *İstanbul'daki üniversitelerde mühendislik ve temel bilimler alanında çalışan kadın akademisyenlerin ev hayatı*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tepe F. F. (2018). 2000'lerde Türkiye'de kadın akademisyenler: Rol çatışması mı veya rol genişlemesi mi? *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(2), 271-279. <https://doi.org/10.5961/jhes.2018.270>
- Wolf-Wendel, L. E., & Ward, K. (2006). Academic life and motherhood: Variations by institutional type. *Higher Education*, 52, 487-521.
- Yaya, D. (2011). *Eğitim Fakültelerindeki Araştırma Görevlilerinin Çalışma Yaşamlarına İlişkin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara, Seçkin.
- Yıldız, S. (2018). Türkiye'de kadın akademisyen olmak. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(1), 29-40. <https://doi:10.5961/jhes.2018.245>
- Yılmaz, E. (2005). *Akademik hayatta kadınların statüsü, istihdamı ve sorunları (ODTÜ-SDÜ karşılaştırması)*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Yükseköğretim Kurulu. (2018). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden 19.07.2018 tarihinde erişildi.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Kazancı Tınmaz, A. ve Tepe, N. (2019). Akademik ve Sosyal Yaşama Bir Bakış: Anne Araştırma Görevlilerinin Düşünceleri, *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7934>, Number: 74 Spring 2019, p. 41-57.

